

EDITORIAL

EL CONGRÉS D'HISTÒRIA DE LA MEDICINA DE VIC

Els dies 8 a 10 de juny d'enguany, de divendres a diumenge, com va sent habitual, a la segona setmana del mes de juny de cada dos anys, es va reunir el Congrés d'Història de la Medicina Catalana, que ja ha fet el número 20 i s'havia designat a la ciutat de Vic com a seu del Congrés. Ha estat un dels millors congressos que s'han fet, en una línia de plena consolidació i progressió en els propòsits d'aquestes reunions.

La unió de forces de dues institucions d'abast general en la nostra medicina, les dues Acadèmies, la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya, amb continuïtat des del segle XVIII, i la clàssica Acadèmia i Laboratori de Ciències Mèdiques de Catalunya i de Balears, amb vida continuada des del segle XIX, li donen el sediment històric des del seu inici, però també l'entusiasme de la vida actual, que ha portat a moltes modificacions, entre elles i més d'una vegada el títol de les dues Acadèmies que en són avui el seu puntal més eficaç.

Una de les raons més importants d'aquesta continuïtat i solidesa, és probablement la d'haver encertat en la mida del que han de ser aquests congressos. Es reuneixen, i moltes de manera habitual, persones que s'interessen per la història del país, centrades principalment en els aspectes sanitaris, i amb procedències diverses. Primer van ser gairebé només metges i farmacèutics. Va costar una mica que s'hi afegissin altres professionals de la sanitat. Avui la infermeria hi ha tingut una eclosió important. També les ciències veterinàries. I a més les nombroses aportacions des del camp dels historiadors, siguin erudits locals, o historiadors professionals. I així hem passat a una visió global de tota la sanitat, la salut, de les malalties de tota la població.

No és la primera vegada que apuntem aquest fet, però ara creiem que ja ha passat a ser majoritari. La salut és un afer que importa a tota la població, sanitaris i "pacients", en la terminologia clàssica, però també les persones sanes, que no han d'emmalaltir. La prevenció és potser el punt més important en l'atenció sanitària, des de la higiene, les vacunacions, el diagnòstic precoç. D'altra banda el progrés en aquests mateixos aspectes, el desenvolupament d'eines de diagnòstic, la possibilitat de tractaments nous i de més eficàcia, ha modificat les perspectives d'una vida més llarga, més còmoda, amb un termini més llarg de benestar. Aquest són alguns aspectes de la banda positiva.

Però cal recordar que també hi ha riscos. No els podem pas oblidar, tot i que, en aquesta ocasió, no han estat massa presents en els treballs del Congrés. Altres anys se n'ha parlat més. Probablement sigui perquè ja han passat a un primer pla en les preocupacions de la mateixa població. Persisteixen les amenaces de possibles grans epidèmies, per patologies noves, que per ara sembla que es poden anar controlant. Però hi ha dos conceptes que són una autèntica alarma, perquè es coneixen, se sap del seu risc, estan en increment, se'n parla i escriu molt, però no sembla que hi hagi una decisió prou clara per part dels poders públics, basats més en el rendiment econòmic, a termini proper, que no pas en el futur, no sols da humanitat sinó de la vida global al planeta. Són la contaminació i el canvi climàtic.

* Tornem ara a aspectes més concrets. El primer ja s'ha assenyalat: l'ampliació de la participació a persones amb una formació de base més enllà de la medicina, abastant tota la sanitat: el que ja se n'ha dit pluridisciplinitat. En això hi té un paper

bàsic l'ampliació de la base de formació cultural de la nostra població. No és el tema de la millora del nivell científic, que també és fonamental en la vida del país, sinó en l'ampliació de la base educativa. I ara ens referim a les universitats. Referit només a les considerades públiques, hi ha l'increment a l'àrea de Barcelona, i la descentralització a les àrees provincials i a la Catalunya central. No solament s'han de crear universitats, a vegades amb força pressió de l'interès local, sinó que cal omplir-les de contingut, que aquest sigui de prou qualitat, i aquí l'entusiasme dels elements responsables de la vida local, dels municipis, ha estat bàsic. I ara en veiem el resultat. Bastantes ciutats no tenen universitats, però si que són seu d'alguna facultat o escola. És el que, amb concepte manllevat de l'olimpisme, se'n diuen "subseus". Ho estem veient amb els congressos i reunions tècniques, ben clar en el camp de la medicina, on moltes especialitats fan reunions en ciutats que ni tan sol són cap administratiu de comarca. En els mateixos congressos d'història de la medicina catalana en tenim més d'un exemple. En l'últim llistat d'estudis oferts per les 8 universitats públiques de Catalunya, publicats a la premsa del 12 de juliol, fa pocs dies, consten estudis en 28 ciutats, més grans o petites de Catalunya, unes poques iniciant-se amb només un estudi.

* Aquesta edició. Vem prendre el compromís de publicar en aquest mateix mes de juliol el primer volum de les actes del Congrés. Aquí està. Hi ha la totalitat de textos que s'han rebut en condicions correctes de publicació fins el dia 30 de juny. Estan per ordre cronològic de temes, des de l'antiguitat fins a temps moderns i actuals. Cal dir que uns pocs treballs, rebuts de forma incompleta, sobretot pel que fa a les il·lustracions, s'ha hagut de deixar pendents. I ja que estem en les il·lustracions, hi ha de tot, algunes molt correctes, altres en qualitat molt discutible i algunes impublicables.

* I encara un punt d'alerta, no tan relacionat només amb els congressos sinó amb la història global, i les biblioteques, si més no amb les de medicina. Ara només l'apuntem. Ens referim al "paper escrit" no al material digital. La quantitat de revistes que es publiquen i de llibres és ingent. Les biblioteques s'han anat omplint, i sovint amb material repetit, o d'edicions successives, que estan en moltes ciutats i països i consultables a la xarxa. Una visió senzilla, simplista diria, és fer-los fora. Abans els llibres considerats perillosos, potser també els inútils, anaven a la foguera. Recordem que en el mateix Quixot, al començament, s'explica l'esporgada que es va fer dels llibres de cavalleries, directament cremant-los. Però els llibres a la foguera sona més a inquisició... i en el segle XX també hi ha hagut fogueres d'aquest tipus. Ara ja van, amb justificacions diferents, no al drapaire, als encants, o al llibreter de vell, sinó directament a la trituradora. Caldrà insistir en el tema probablement des de diverses i altres tribunes. Tant cremar com triturar llibres poden ser dues formes de destrucció de la cultura. En tot cas és imprescindible tenir criteris molt ben definits i acceptats.

Finalment hem d'expressar amb emoció el record del doctor Rafael Battestini i Pons, que va participar tantes vegades en les reunions d'Història de la Medicina i de les Acadèmies. La guerra i l'exili van marcar molts trets de la seva vida com a persona i com a metge. Ara va presentar dues notes sobre dos metges que també van patir l'exili, els doctors David Cardús i Josep Bonifaci. Els treballs van arribar, i es publiquen en aquest volum; ell ja no hi va ser a temps: havia mort pocs mesos abans. La seva presència era important.